

Таблиця 6. Розподіл обстежених ГТ за групами фінансової стійкості за 2011–2013 роки, од.

Групи фінансової стійкості	2011	2012	2013
Усього обстежених ГТ	99	100	100
I група – стійкий фінансовий стан	17	17	22
II група – задовільний фінансовий стан	70	71	69
III група – незадовільний фінансовий стан	12	12	9
IV група – критичний фінансовий стан	0	0	0

незважаючи на те що багато з обстежених ГТ у періоді, що оглядається, працювали прибутково, водночас вони не мали достатнього рівня фінансової стійкості. Тобто здійсненні ними відрахування дивідендів на КПД могли призвести до подальшого погіршення фінансового стану ГТ, зниження обсягів реінвестування.

На наш погляд, при визначенні оптимального рівня відрахувань на КПД доцільно враховувати не тільки розмір отриманого ГТ чистого прибутку, а й рівень його фінансової стійкості, а також інвестиційні програми, що здійснюються, та джерела їхнього фінансування (зокрема, частку фінансових ресурсів, що планується залучити за рахунок довгострокових кредитів банків). Це зумовлене тим, що найбільш чітким є зв'язок між дивідендною політикою та самофінансуванням ГТ, а саме: чим більший прибуток виплачується у вигляді дивідендів, тим менше коштів залишається у суб'єкта господарювання для здійснення інвестування. Тобто рішення у сфері дивідендної політики безпосередньо впливають на рух фінансових ресурсів та кожне з цих зрештою має економічний вплив на результативність роботи АТ, що поліпшує або погіршує її ефективність.

Висновки

Ефективне управління ГТ полягає в знаходженні балансу інтересів між основними складовими бізнесу (інвестиційною, операційною та фінансовою діяльністю) для прискорення темпів його економічного зростання, а здійснення дивідендної політики держави – між забезпеченням надходжень до

державного бюджету в короткостроковій період та розвитком СГ у перспективі.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Закон України «Про управління об'єктами державної власності» – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/185-16>
3. Бланк І.А. Финансовый менеджмент: [учеб. курс] / И.А. Бланк. – К.: Ольга, Ника-центр, 2004. – 656 с.
4. Білоченко А.М. Удосконалення формування та реалізації дивідендної політики підприємств з державною часткою в Україні / А.М. Білоченко // Фінанси України. – 2008. – №5. – С. 96–102.
5. Методические указания по расчету дивидендов ОАО «Геотерм». – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.geotherm.rushydro.ru/file/main/geoterm/investors/divident/Methodrecommennd_Regulations_Dividend_policy.pdf
6. Пархоменко О.С. Оцінка ефективності дивідендної політики підприємств / О.С. Пархоменко // Вісник ХНУ ім. Н.М. Каразіна. – 2008. – №789. – С. 219–226.
7. Суторміна В.М. Финансы зарубежных корпораций: підручник / В.М. Суторміна. – К.: КНЕУ, 2004. – 566 с.
8. Шегурова В. Сравнительная характеристика различных методик рейтинговой оценки финансового состояния промышленного предприятия / В. Шегурова, В. Леушина // Экономическая наука и практика: материалы III Междунар. науч. конф. – Чита: Издательство Молодой ученый, 2014. – С. 80–84.

УДК 351.713(477):328.185

Р.Р. СЛОБОДЯН,
2-й курс магістратури, напрям підготовки «Фінанси і кредит», Київський національний університет ім. Тараса Шевченка,
З.С. ВАРНАЛІЙ,
д.е.н., професор, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Запобігання та протидія корупції в органах Державної фіскальної служби України

У статті розглянуто пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правової бази та організаційного забезпечення запобігання та протидії корупції в органах Державної фіскальної служби України. Центральною проблемою в боротьбі з податковою злочинністю визнаються структуризація податкової системи, правовий статус державного органу, розподіл та узгодженість функціональних обов'язків у діяльності багаторівневої податкової системи України.

Ключові слова: корупція, Державна фіскальна служба України, антикорупційна діяльність, податкові злочини.

Р.Р. СЛОБОДЯН,
2-й курс магістратури, направление подготовки «Финансы и кредит», Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко,
З.С. ВАРНАЛІЙ,
д.э.н., профессор, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко

Предотвращение и противодействие коррупции в органах Государственной фискальной службы Украины

В статье рассмотрены предложения по совершенствованию нормативно-правовой базы и организационного обеспечения

печения предотвращения и противодействия коррупции в органах Государственной фискальной службы Украины. Центральной проблемой в борьбе с налоговой преступностью является структуризация налоговой системы, правовой статус государственного органа, распределение и согласованность функциональных обязанностей в деятельности многоуровневой налоговой системы Украины.

Ключевые слова: коррупция, Государственная фискальная служба Украины, антикоррупционная деятельность, налоговые преступления.

R.R. SLOBODYAN,
2nd year of Master, direction of preparation «Finance and Credit», Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Z.S. VARNALII,
doctor of economics, professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Preventing and resistance corruption in the state fiscal service of Ukraine

In the given article the author shows proposals, which can improve the regulatory framework and organizational support for preventing and resistance corruption in the State Fiscal Service of Ukraine. Tax criminality counteraction major problem is considered as tax system structuring, the legal status of a public authority, distribution and consistency of functional responsibilities of Ukraine's tax system.

Keywords: corruption, State Fiscal Service of Ukraine, anti-corruption activities, tax crimes.

Постановка проблеми. Останнім часом в Україні до- сить гостро стоїть проблема масштабності правопорушень у податковій сфері, які негативно впливають на економічну безпеку держави. Вирішення даної проблеми вимагає здійснення щоденного моніторингу за процесом адміністрування податків з метою забезпечення постійного надходження грошових коштів до державного бюджету країни для виконання функцій, які покладені на державу.

Податкові злочини відносяться до розряду економічних злочинів, які завдають значної шкоди як економіці держави в цілому, так і окремим її елементам. Способи вчинення податкових злочинів у даний час стають все більш витонченими.

Одним з основних способів руйнування інститутів державної влади та деформації суспільної правосвідомості є корупція. Корупція як елемент економічної злочинності стримує економічне зростання держави, а також погіршує якість та рівень життя громадян. Без постійних заходів по боротьбі з корупцією, вона буде поширюватися, а тому антикорупційну функцію потрібно виділяти як одну з пріоритетних для держави.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблемі корупції в системі оподаткування присвячено чимало наукових праць таких зарубіжних науковців, як Т. Aidt, Р. Bardhan, G. Becker, W. Eliasberg, P. Mauro, S. Rose-Ackerman, F. Sandmo, A. Shleifer, G. Stigler, V. Tanzi, E. VanRoy, R. Vishny, та вітчизняних вчених, таких як Г. Ахметова, З. Варналії, В. Вишневський, А. Веткін, В. Добренков, О. Десятнюк, Н. Исправнікова, М. Левін, І. Лютий, Є. Невмержицький, О. Румянцева, А. Соколовська, С. Шелухін, а також рядом впливових організацій, у тому числі міжнародних (ООН, Світовий банк, МВФ, Центр антикорупційних досліджень і ініціатив Transparency International).

Метою статті є удосконалення організаційного та нормативно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в органах Державної фискальної служби України.

Виклад основного матеріалу. Проблема економічної безпеки на сьогодні для України є визначальною в контексті існування і розвитку України як суверенної держави. Забезпечення економічної безпеки є не тільки процесом і результатом приведення в дію, власне економічних механізмів і засобів держави [1]. Органи державного управління є суб'єктами економічних

відносин з самими широкими компетенціями і можливостями щодо створення сприятливих умов для започаткування та здійснення підприємницької діяльності, а також контролю додержання законодавства в процесі даної діяльності.

Саме тому є актуальним дослідження взаємозв'язку діяльності органів державної фискальної служби – основним завданням яких є контроль за повнотою і своєчасністю сплати податків підприємствами, а також здійснювати заходи щодо запобігання та протидії податкових правопорушень.

Аналіз емпіричного матеріалу переконливо доводить, що переважна більшість податкових злочинів і правопорушень мають ознаки, загальні для всіх галузей і сфер економіки.

Запобігання корупції в органах Державної фискальної служби України (ДФСУ) повинна передбачати такі заходи:

1. Доводити до відома громадян – платників податків про розвиток та застосування різноманітних штрафів та санкцій при податкових правопорушеннях та злочинах. Оскільки якщо громадянин має достатню кількість знань про існування кримінально-правової заборони, але не володіє достатньою інформацією та не було проведено прикладів про застосування покарань за його порушення, дана кримінально-правова заборона сприймається як рекомендація.

2. Зрозумілість та збалансованість податкової системи. Варто зазначити, що за останній період у результаті діяльності податкових органів спільно з органами податкової міліції намітилися в цілому позитивні зрушення в області декларування доходів громадянами.

3. Удосконалення законодавчої бази. Потрібно усунути лазівки в законодавстві, які надають привілеї для окремих платників податків. Наприклад, утворення заплутаних схем для ухилення від сплати податків, а також надання різноманітних пільгових режимів.

Велику роль у боротьбі з корупцією відіграють засоби масової інформації, які оприлюднюють випадки корупції та часто проводять їх незалежні розслідування [8]. У той же час недостовірні повідомлення призводять до втрати довіри населення і погіршує репутацію відповідних джерел інформації.

Варто запропонувати такі шляхи вдосконалення організаційної побудови (структури) підрозділів запобігання та протидії корупції в органах ДФС. До них відносяться:

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1) принцип самостійності ДФСУ, потрібно надати максимально можливої автономії підрозділу. Це дозволить ефективно здійснювати адміністрування податків та незалежність від інших органів влади;

2) доповненням до самостійності підрозділів по запобіганню та протидії корупції, доцільно буде надання більшого правового статусу;

3) варто розширити структуру та функції служби за рахунок додаткових підрозділів, на які покласти ефективну та чесну правоохоронну діяльність. До них можна віднести відділи по роботі з громадськістю, аналітики, координації, профілактики та інші;

4) збільшення рівня компетенції підрозділів запобіганню та протидії корупції в податкових органах за рахунок віднесення до їх повноважень виявлення фактів корупції не тільки серед особового складу, а взагалі – стосовно будь-яких фактів корупції в галузі оподаткування. Таким чином буде забезпечена комплексність боротьби з корупцією при мобілізації коштів до централізованих фондів держави [6];

5) посилити контроль за справлянням ПДВ. Оскільки відомо багато фактів податкових правопорушень, коли здійснювалося повернення ПДВ чи звільнення від його сплати. За рахунок прийомів та методів викриття протиправної діяльності можна досягнути суттєвого підвищення результативності у виявленні правопорушень;

6) створити спеціальний підрозділ, який повинен контролювати працівників кадрових підрозділів ДФСУ. Більшість службовців, що працевлаштувалися до правоохоронних органів, часто керувалося не кваліфікацією, а кумівством чи корупцією. Забезпечення справедливого добру кадрів дозволить набрати висококваліфікованих працівників та досягти позитивних зрушень у запобіганні та протидії корупції в податкових органах;

7) перевіряти кожного працівника щоквартально на детекторі брехні. Чітко прописати в нормативно-правових актах умови та порядок здійснення таких процедур, прирівняти висновки поліграфа як докази при відкритті кримінальних справ;

8) підвищити мотивацію працівників підрозділів по запобіганню та протидію корупції в органах ДФСУ, шляхом матеріального заохочення, пільг на купівлю житла, пільг на сплату комунальних послуг, проїзду та інших.

У 2014 році посадовим особам органів ДФС винесено 760 офіційних застережень про неприпустимість дій або бездіяльності, які можуть призвести до корупційних та інших правопорушень; проведено лекцій, виступів, бесід у колективах – 7961; опубліковано 3145 статей з антикорупційної тематики у засобах масової інформації, відбулося 2275 виступів на телебаченні та радіоканалах. Для з'ясування причин і обставин вчинення посадовими особами можливих корупційних та інших правопорушень у сфері службової діяльності підрозділами власної безпеки органів ДФС ініційовано і проведено 3862 службових розслідування і перевірки, за результатами яких до дисциплінарної відповідальності притягнуто 1125 посадових осіб, звільнено з державної служби 92 працівника, направлено 1305 матеріалів до інших правоохоронних органів відповідно до їх компетенції [4].

За матеріалами Головного управління власної безпеки відкрито 348 кримінальних проваджень, з яких 36 – за одержання хабара.

Протягом 2014 року підрозділами власної безпеки територіальних органів ДФС перевірено 364 повідомлення про можливі неправомірні дії посадових осіб. За результатами перевірок до дисциплінарної відповідальності притягнуто 19 посадових осіб, 62 особам винесено офіційні застереження про неприпустимість дій, які можуть призвести до порушень антикорупційного законодавства, розпочато три кримінальні провадження. Протягом звітного року за фактами скоєння протиправних дій стосовно працівників ДФС відкрито 56 кримінальних проваджень за напрямом «Захист», у тому числі 15 – пов'язаних зі службовою діяльністю [4].

У рамках міжнародного співробітництва у сфері боротьби з податковими правопорушеннями і злочинами слід відзначити деякі основні позитивні моменти, характерні для системи збору податків у західних країнах, що впливають на боротьбу з податковою злочинністю, які можуть бути враховані в нашій країні при вдосконаленні правоохоронної роботи в сфері оподаткування:

1. Добре розвинена фінансована автоматизація системи збору податків, а також заохочення розповсюдження безготівкових розрахунків.

2. Приділяється велика увага діловій та фінансовій репутації бізнесмена. Інформація про ухилення від сплати подат-

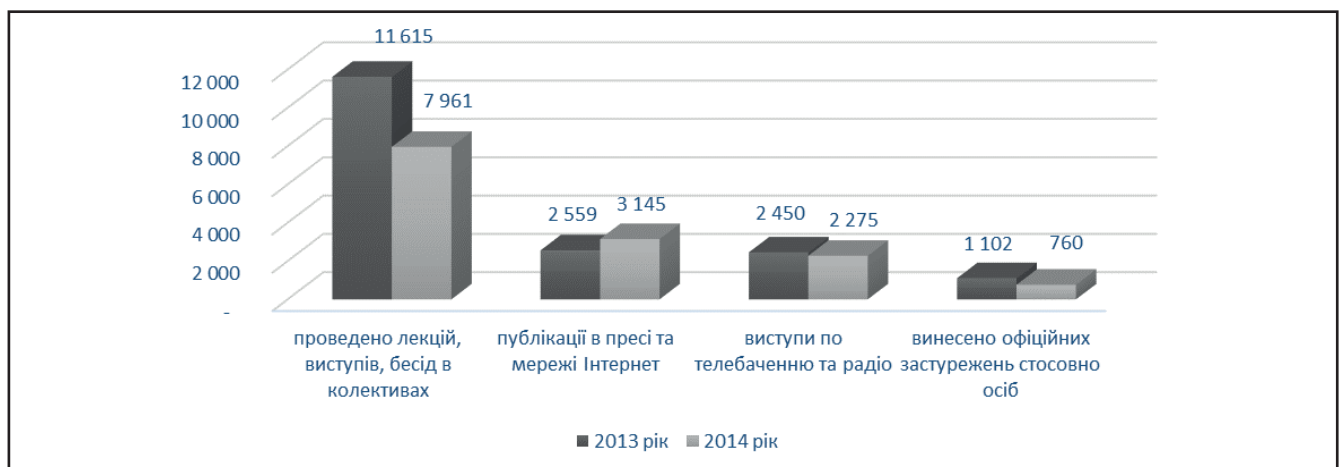

Рисунок 1. Основні заходи органів Державної фіскальної служби України по запобіганню та протидії корупції у 2014 році

Джерело: складено автором на основі [4].

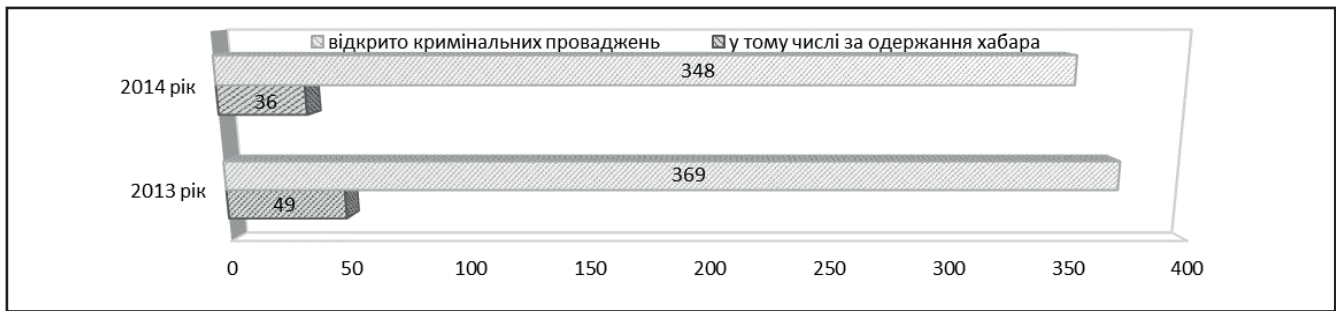

Рисунок 2. Кількість відкритих кримінальних проваджень за неправомірні дії посадових осіб

Джерело: складено автором на основі [4].

ків або про наявність проблем з податковою поліцією може згубно позначитися на подальшому розвитку бізнесу, відштовхнути ділових партнерів.

3. Систематизація досвіду роботи податкових служб та правоохоронних органів, їх добра технічна оснащеність, високий авторитет у громадян і суб'єктів фінансово-господарської діяльності.

4. Ефективно розроблене і деталізоване податкове законодавство, відсутність підстав для різних тлумачень та інтерпретацій.

5. Дієва диференціація санкцій за податкові правопорушення та злочини. Практика обмеження винних у деяких цивільних правах, наприклад, позбавлення права брати участь у виборах, позбавлення водійських прав, закордонних паспортів є дієвими заходами попередження податкових злочинів, які могли б допомогти їм у нас.

6. Налагоджена система відшкодування заподіяної державі фінансової шкоди. Покладання стягнення на особисте майно боржника, можливість конфіскації майна.

7. Можливість притягнення до кримінальної відповідальності юридичних осіб за податкові злочини, оскільки ухилення від сплати податків здійснюється часто не тільки в особистих інтересах керівника фірми, а й в інтересах підприємства, де присутні інтереси всіх засновників.

Висновки

Злочинність у податковій сфері носить зазвичай масовий, а часом і добре організований характер. Головною її ознакою є переплетення легального і «тіньового» секторів економіки, постійне перетікання коштів з «тіньового» сектора в легальний і назад. Вагомим зрушень в антикорупційній діяльності можна досягнути, якщо звести до мінімуму безпосередні контакти працівників фіскальної служби з платниками податків.

Враховуючи важливу роль податкових органів як посередника між платниками податків та владою, скорочення корупції у сфері податкових відносин має бути важливою (можли-

во навіть центральною) ланкою ефективної антикорупційної реформи в Україні. Одним з її елементів може бути перетворення податкової служби на принципах SARA, який має певний потенціал для зменшення політичного впливу на сферу податкових відносин. Корупція в податкових відносинах – це не причина, а наслідок функціонування корумпованої владно-економічної вертикалі.

Список використаних джерел

1. Алфьоров С.М. До питання відповідальності працівника ОВС для реалізації загального механізму протидії в органах внутрішніх справ / С.М. Алфьоров // Публічне право. – №3. – 2011. – С. 59–64.
2. Бандурка А.А. Управление государственной налоговой службой в Украине: организационно-правовые аспекты: дис. ... д-ра юрид. наук / А.А. Бандурка. – Киев, 2007. – 500 с.
3. Данілов О.Д. Податкова система та шляхи її реформування: навч. посібник / О.Д. Данілов, Н.П. Флісак. – Київ: Парламент. вид-во, 2001. – 216 с.
4. Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України за 2014 рік / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/166710.html>
5. Податковий кодекс України: редакція від 13.02.2015 №206-VIII / [зі змінами та доповненнями] [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Стеценко С.Г. Корупція в органах внутрішніх справ: проблеми протидії / С.Г. Стеценко, О.В. Ткаченко. – К.: Алерта: КНТ: Центр учб. л-ри, 2008. – 166 с.
7. Ткаченко О.В. Адміністративно-правові засади протидії корупції в органах внутрішніх справ: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.В. Ткаченко; Інститут законодавства Верховної Ради України. – Київ, 2008. – 161 с.
8. Реформування податкової системи України: теорія, методологія, практика [Текст]: монографія / З.С. Варналій, Ф.О. Ярошенко, П.В. Мельник, А.І. Мряковський та ін. / За ред. М.Я. Азарова. – К.: М-во фінансів України, 2011. – 656 с.
9. Garbis M. Supplementto Accompany Tax Procedure and Tax Fraud / M. Garbis, J. Garbis. – 3-rd ed. WestWadsworth, 2000. – 134 p.